

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

12 септември 2019 година *

„Преюдициално запитване — Защита на здравето — Пакет за хигиената — Регламент (ЕО) № 853/2004 — Регламент (ЕО) № 854/2004 — Хигиена на храните от животински произход — Птиче месо — Проверка на кланичните трупове след настъпване на смъртта — Видимо замърсяване по кланичен труп — Подход на нулева толерантност“

По дело C-347/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Rechtbank Rotterdam (Районен съд Ротердам, Нидерландия) с акт от 8 юни 2017 г., постъпил в Съда на 12 юни 2017 г., в рамките на производство по дело

А и др.

срещу

Staatssecretaris van Economische Zaken,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: М. Vilaras, председател на четвърти състав, изпълняващ функциите на председател на трети състав, J. Malenovský, L. Bay Larsen, M. Safjan и D. Šváby (докладчик), съдии,

генерален адвокат: М. Bobek,

секретар: С. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 4 октомври 2018 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за А и др., от E. Dans, advocaat,
- за нидерландското правителство, от M. K. Bulterman, M. L. Noort, C. S. Schillemans и J. M. Hoogveld, в качеството на представители,
- за датското правителство, от J. Nyman-Lindgren, M. Wolff и P. Ngo, в качеството на представители,

* Език на производството: нидерландски.

- за германското правителство, първоначално от Т. Henze и S. Eisenberg, а впоследствие само от последната, в качеството на представители,
- за финландското правителство, от Н. Leppo, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от А. Vouquet и F. Moro, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 29 ноември 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент (ЕО) № 853/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно определяне на специфични хигиенни правила за храните от животински произход (ОВ L 139, 2004 г., стр. 55; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 56, стр. 71) и на раздел I, глава II, част Г, точка 1 от приложение I към Регламент (ЕО) № 854/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за определяне на специфичните правила за организирането на официален контрол на продуктите от животински произход, предназначени за консумация от човека (ОВ L 139, 2004 г., стр. 206; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 56, стр. 132), изменен с Регламент за изпълнение (ЕС) № 739/2011 на Комисията от 27 юли 2011 г. (ОВ L 196, 2011 г., стр. 3) (наричан по-нататък „Регламент № 854/2004“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между А и др. — седем птицекарници, установени в Нидерландия, и Staatssecretaris van Economische Zaken (държавен секретар по икономическите въпроси, наричан по-нататък „държавният секретар“) относно наложени от последния административни глоби за нарушения на нидерландския Закон за животните.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент (ЕО) № 178/2002

- 3 Член 3, точки 9 и 14 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 година за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните (ОВ L 31, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 8, стр. 68) гласи:

„По смисъла на настоящия регламент:

[...]

- 9) „риск“ означава функция на вероятността от неблагоприятен за здравето ефект и сериозността на този ефект, вследствие на наличието на опасност;

[...]

14) „опасност“ означава наличие или условие за наличие на биологичен, химичен или физичен агент в храните или фуражите, който има потенциална възможност да причини неблагоприятен за здравето ефект“.

4 Член 14 от посочения регламент е озаглавен „Изисквания за безопасност на храните“ и гласи:

„1. На пазара не се пускат храни, които не са безопасни.

2. Приема се, че храните не са безопасни, ако се считат за:

а) вредни за здравето;

б) негодни за консумация от човека.

3. При определяне дали дадена храна не е безопасна, се вземат предвид:

а) нормалните условия за употреба на храната от потребителя на всеки етап от производството, преработката и разпределението;

б) предоставената на потребителя информация, включително информацията на етикета или друга общо достъпна за потребителя информация относно избягването на специфични неблагоприятни за здравето ефекти от конкретна храна или категория храни.

[...]

5. При определяне дали дадена храна е негодна за консумация от човека се взема предвид, дали тя е неприемлива за консумация от човека съобразно употребата, за която е предназначена, поради замърсяване вследствие на наличието на чужди вещества или по други причини, поради разлагане, влошаване или загниване.

[...]“.

5 Член 17 от същия регламент е озаглавен „Отговорности“ и гласи:

„1. На всички етапи на производство, преработка и разпространение в рамките на контролираните от тях предприятия, стопанските субекти в хранителната и фуражна промишленост гарантират, че съответните храни и фуражи отговарят на изискванията на законодателството в областта на храните, които се отнасят за тяхната дейност и проверяват дали тези изисквания са спазени.

2. Държавите членки прилагат законодателството в областта на храните, следят и проверяват дали стопанските субекти в хранителната и фуражната промишленост спазват съответните изисквания на законодателството в областта на храните на всички етапи на производство, преработка и разпространение.

За целта те поддържат система за официални проверки и други подходящи за обстоятелствата дейности, включително публично оповестяване на информация относно безопасността и риска на храните и фуражите, упражняване на контрол върху безопасността на храните и фуражите и други наблюдаващи дейности, обхващащи всички етапи на производство, преработка и дистрибуция.

Държавите членки определят и правилата за приложимите мерки и санкциите при нарушения на законодателството в областта на храните и фуражите. Предвидените мерки и санкции са ефективни, съразмерни и възпиращи“.

Регламент (ЕО) № 852/2004

- 6 Член 2, параграф 1, буква е) от Регламент (ЕО) № 852/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно хигиената на храните (ОВ L139, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 44, стр. 173) гласи:

„За целите на настоящия регламент:

[...]

е) „замърсяване“ означава наличието или внасянето на опасност;“.

- 7 Член 3 от същия регламент е озаглавен „Общо задължение“ и гласи:

„Операторите на предприятия за храни гарантират, че всички етапи на производството, преработката и разпространението на храните под техен контрол отговарят на съответните хигиенни изисквания, установени в настоящия регламент“.

- 8 Член 4 от посочения регламент е озаглавен „Общи и специфични хигиенни изисквания“ и предвижда:

„1. Операторите на предприятия за храни, извършващи първично производство и тези операции, свързани с него, изброени в приложение I, следва да спазват общите хигиенни разпоредби, определени в част А на приложение I, и всички специфични изисквания, предвидени в Регламент (ЕО) № 853/2004.

2. Операторите на предприятия за храни, които осъществяват етап от производството, преработката или разпространението на храни след етапите, за които се прилага параграф 1, спазват общите хигиенни изисквания, определени в приложение II и всички специфични изисквания, предвидени в Регламент (ЕО) № 853/2004.

3. Операторите на предприятия за храни приемат, по целесъобразност, следните специфични хигиенни мерки:

- а) съответствие с микробиологичните критерии за храни;
- б) процедури, необходими за достигане на планираните резултати, определени за постигане на целите на настоящия регламент;
- в) спазване на изискванията за температурен контрол по отношение на храните;
- г) поддържане на хладилната верига;
- д) вземане на проби и анализ.

[...]“.

- 9 Член 5 от Регламент № 852/2004 е озаглавен „Анализ на опасностите и контрол в критични точки“ и в параграф 1 предвижда:

„Операторите на предприятия за храни въвеждат, прилагат и поддържат постоянна процедура или процедури, основаващи се на принципите на [*Hazard Analysis Critical Control Point* (НАССР) (анализ на опасностите и контрол в критични точки)]“.

Регламент № 853/2004

10 Съображения 1, 2, 4 и 10 от Регламент № 853/2004 гласят:

„(1) В съответствие с Регламент (ЕО) № 852/2004 [...], Европейският парламент и Съветът са определили общите правила за предприятията за хранителни продукти по отношение на хигиената на хранителните продукти.

(2) Някои хранителни продукти могат да изложат здравето на хората на специфични опасности, което изисква определянето на специфични хигиенни правила. Това по-специално се отнася за храните от животински произход, за които често се [констатира] микробиологични и химични опасности.

[...]

(4) По отношение на здравето на хората, тези правила съдържат общите принципи, по-специално във връзка с отговорностите на производителите и „компетентните органи“, структурните, оперативните и хигиенните изисквания за предприятията, процедурите за одобряване на предприятията, изискванията за съхраняване и транспортиране и здравната маркировка.

[...]

(9) Основните цели при преработването на тези правила са осигуряване на високо ниво на защита на потребителите [по отношение на безопасността на храните], по-специално като се задължат предприятията за хранителни продукти в цялата Общност да спазват едни и същи правила, и гарантиране на [доброто] функциониране на вътрешния пазар на продуктите от животински произход като по този начин се допринесе за постигане на целите на общата селскостопанска политика.

(10) За продуктите от животински произход е необходимо да се поддържат, а когато с цел защита на потребителите се налага, да се въведат и по-строги подробни правила“.

11 Член 2 от Регламент № 853/2004 е озаглавен „Определения“ и гласи:

„За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

1. определенията, дадени в Регламент (ЕО) № 178/2002;
2. определенията, дадени в Регламент (ЕО) № 852/2004;
3. определенията, дадени в приложение I; и
4. всички технически определения, които се съдържат в приложения II и III“.

12 Член 3 от Регламент № 853/2004 е озаглавен „Общи задължения“ и в параграф 1 предвижда:

„Предприятията за хранителни продукти привеждат дейността си в съответствие с разпоредбите на приложения II и III“.

- 13 Раздел I, озаглавен „Месо от домашни копитни животни“, глава IV, точка 10 от приложение III към посочения регламент предвижда:

„По трупите не трябва да личи видимо замърсяване с фекалии. Всяко видимо замърсяване трябва да се отстрани незабавно чрез подстригване или алтернативни средства с равностоеен ефект“.

- 14 Раздел II, озаглавен „Месо от домашни птици и лагоморфни“, глава II, озаглавена „Изисквания за кланиците“, от приложение III към споменатия регламент предвижда:

„Предприятията за хранителни продукти трябва да гарантират, че конструкцията, разпределението и оборудването на кланиците, в които се извършва клане на домашни птици и лагоморфни, отговарят на следните изисквания.

1. Кланиците трябва да разполагат с помещение или навес за приема на животните и за проверката преди клане.
2. За да се избегне [замърсяване] на месото, те трябва:
 - а) да имат достатъчно на брой подходящи помещения за операциите, които извършват;
 - б) да имат отделно помещение за изкормване и допълнително почистване, освен ако компетентният орган не е разрешил тези операции да се извършват по различно време в конкретна кланица за всеки отделен случай;
 - в) да осигурят отделяне по място или време на следните операции:
 - i) зашеметяване и отцеждане на кръвта;
 - ii) оскубване на перушината или отстраняване на кожата, и евентуално попарване; и
 - iii) експедиране на месото;
 - г) да имат инсталации, които предотвратяват контакта между месото и подовете, стените и арматурата;

и

- д) да имат линии за клане (където се използват такива), чиято конструкция позволява непрекъснато придвижване по време на клане и избягване на кръстосано заразяване между отделните части на линията. Когато в едно помещение се използват повече от една линии за клане, се налага отделяне на линиите, за да се избегне кръстосано замърсяване.

[...]

- б) Те трябва да разполагат с отделно място с подходящи съоръжения за почистване, измиване и дезинфекция на:
 - а) транспортното оборудване, като например кафези;

и

- б) транспортните средства.

Тези места и съоръжения не са задължителни за буква б) ако наблизко се намират официално разрешени места и съоръжения.

[...]“.

- 15 Раздел II, глава IV, озаглавена „Хигиена при клането на животни“, от приложение III към Регламент № 853/2004 гласи:

„Предприятията за хранителни продукти, които управляват кланици, в които се извършва клане на домашни птици и лагоморфни, трябва да осигурят съответствие със следните изисквания.

[...]

2. Операторите на кланици трябва да следват указанията на компетентния орган, за да осигурят извършването на проверка преди настъпване на смъртта при подходящи условия.
3. Когато обектите са одобрени за клане на различни животински видове или за обработка на отглеждани в стопанства щраусови и дребен дивеч, трябва да се вземат предпазни мерки, за да не се допусне кръстосано замърсяване като се отделят по време или място операциите, които се извършват при различните видове. Необходимо е да се осигурят отделни помещения за приемане и съхраняване на трупове на щраусови, отглеждани в стопанства и заклани в стопанствата, и за дребния дивеч.
4. Животните, внесени в помещенията на кланицата, трябва да бъдат заклани без неправомерно отлагане.
5. Зашеметяването, оттичането на кръвта, дрането, изкормването и другото почистване се извършват без неправомерно отлагане и по начин, чрез който се избягва замърсяването на месото. И по-специално, трябва да се вземат мерки за предотвратяване на разпиляването на съдържимото в храносмилателния тракт по време на изкормването.
6. Операторите на кланици трябва да следват указанията на компетентния орган, за да гарантират, че проверката след настъпване на смъртта е извършена при подходящи условия, и по-специално, че закланите животни могат да бъдат надлежно проверени.
7. След проверката след настъпване на смъртта:
 - а) частите, негодни за човешка консумация, трябва да се отстранят възможно най-бързо от чистия сектор на обекта;
 - б) месото, което е задържано или обявено за негодно за човешка консумация, и неядивните странични продукти не трябва да влизат в контакт с месото, обявено за годно за човешка консумация;
 - в) вътрешностите или части от вътрешностите, които остават в трупа, с изключение на бъбреците, трябва да се отстранят изцяло при възможност и то възможно най-бързо, освен ако компетентният орган не е разпоредил друго.
8. След като са проверени и изкормени закланите животни трябва да бъдат изчистени и охладени до температура, която не надвишава 4°C, възможно най-бързо, освен ако месото не е нарязано топло.
9. Когато трупове са подложени на замразяване чрез потапяне, е необходимо да се вземе предвид следното:
 - а) Трябва да се вземат всички възможни предпазни мерки, за да се избегне заразяването на трупове като се вземат предвид такива параметри като трупно тегло, температура на водата, дебит и посока на водния поток и време за охлаждане.
 - б) Оборудването трябва напълно да се изпразва, почиства и дезинфекцира винаги, когато е необходимо, и най-малко веднъж на ден.

10. Клането на болни или заподозрени животни и животни, заклани като мярка за изкореняване на заболяване или по контролни програми, не трябва да става в обекта, освен когато е получено разрешение от компетентния орган. В такъв случай клането трябва да се извърши под официален надзор и да се предприемат стъпки за предотвратяване на замърсяване; помещенията трябва да се почистят и дезинфекцират преди да бъдат използвани отново“.

Регламент № 854/2004

16 Съображения 4 и 8 от Регламент № 854/2004 гласят:

„(4) Официалният контрол върху продуктите от животински произход следва да обхваща всички аспекти, които са важни за опазване здравето на хората, а при необходимост, и здравето на животните и хуманното отношение към тях. Той следва да се основава на последната налична информация в тази област и затова следва да е възможно да бъде адаптиран при появата на нова информация в тази област.

[...]

(8) Официалният контрол върху производството на месо трябва да провери дали стопанските субекти в областта на храните спазват хигиенните правила и съблюдават критериите и целите, определени в законодателството на Общността. Такъв официален контрол следва да обхваща одиторските проверки и проверките на място на дейността на стопанските субекти в областта на храните, включително и проверките на собствения контрол, упражняван от стопанските субекти в областта на храните“.

17 Член 4 от този регламент е озаглавен „Общи принципи за официалния контрол по отношение на всички продукти от животински произход в областта на материята, уредена с настоящия регламент“ и гласи:

„1. Държавите членки осигуряват предоставянето от стопанските субекти в областта на храните на цялата необходима помощ, за да гарантират, че официалният контрол, провеждан от компетентния орган, може да бъде ефективно извършен.

Те по-специално осигуряват:

– предоставянето на достъп до всички сгради, помещения, инсталации или друга инфраструктура;

[...]

2. Компетентният орган провежда официален контрол, за да провери съответствието на стопанските субекти в областта на храните с изискванията на:

а) Регламент (ЕО) № 852/2004;

б) Регламент (ЕО) № 853/2004;

[...]

3. Официалният контрол, посочен в параграф 1, включва:

а) одит на добрите хигиенни практики и системата за оценка на опасностите и за контрол на критичните точки (НАССР);

[...]

и

в) всички конкретни одиторски задачи, посочени в приложенията.

[...]

5. Одитът на процедурите, базирани на системата за оценка на опасностите и за контрол на критичните точки (НАССР), удостоверява дали стопанските субекти в областта на храните прилагат непрекъснато и правилно тези процедури, с оглед по-специално да се убедят, че процедурите осигуряват гаранциите, определени в раздел II от приложение II към Регламент (ЕО) № 853/2004. Те по-специално определят дали процедурите гарантират във възможната степен, че продуктите от животински произход:

а) отговарят на микробиологичните критерии, предвидени със законодателството на Общността;

[...]“.

18 Член 5 от Регламент № 854/2004 предвижда:

„Държавите членки гарантират, че официалният контрол по отношение на прясното месо се извършва в съответствие с изискванията на приложение I.

1) Официалният ветеринарен лекар извършва инспекционни задачи в кланици, предприятия за производство на месо от дивеч и транжорни, които пускат на пазара прясно месо в съответствие с общите изисквания на раздел I, глава II от приложение I, и със специфичните изисквания на раздел IV, по-специално към:

- а) информацията за хранителната верига;
- б) предкланичния преглед;
- в) хуманното отношение към животните;
- г) следкланичния преглед;
- д) конкретен рисков материал и други животински странични продукти;

и

е) лабораторните изследвания.

[...]“.

19 Раздел I, глава I, озаглавена „Одиторски задачи“, от приложение I към посочения регламент гласи:

„1. Освен извършването на одит на добрите хигиенни практики съгласно общите изисквания на член 4, параграф 4, официалният ветеринарен лекар следва да удостоверява и непрекъснатото съответствие със собствените процедури на стопанските субекти в областта на храните за събиране, транспортиране, съхраняване, обработване, преработване и

използване или изхвърляне на животинските странични продукти, включително и специфичен рисков материал, за който стопанският субект в областта на храните носи отговорност.

2. Освен извършването на одит на принципите, основани на системата за оценка на опасностите и за контрол на критичните точки (НАССР), съгласно общите изисквания на член 4, параграф 5, официалният ветеринарен лекар следва да проверява дали процедурите на стопанските субекти в областта на храните гарантират във възможната степен, че месото:

[...]

- б) няма фекално или друго замърсяване;

[...]“.

- 20 Раздел I, глава II, част Г, озаглавена „Следкланичен преглед“, от приложение I към споменатия регламент предвижда:

„1. Кланичните трупове и придружаващите ги вътрешни органи трябва да се подложат на следкланичен преглед незабавно след като животните са заклани. Всички външни повърхности следва да бъдат визуално проверени. За целта може да е необходима минимална манипулация на труповете и вътрешностите или специални технически средства. Специално внимание трябва да се обръща на откриването на зоонози и заболявания по животните, за които са установени ветеринарно-санитарни правила в законодателството на Съюза. Скоростта на движение на кланичната линия и броят на персонала трябва да са такива, че да осигурят възможност за правилно провеждане на прегледа.

2. При необходимост се извършват допълнителни прегледи, като например палпиране и разрязване на части от трупа и вътрешностите, и лабораторни анализи:

[...]

- б) да се открие наличието на:

[...]

- ii) остатъчни вещества или замърсители, надвишаващи нормите, предвидени от законодателството на Общността;
- iii) несъответствие с микробиологичните критерии,

или

- iv) други фактори, които биха наложили месото да бъде обявено за негодно за човешка консумация или биха наложили ограничения върху употребата му,

по-специално в случаите, когато животните са били заклани неотложно.

[...]“.

- 21 Раздел II, глава V, озаглавена „Решения относно месо“, от приложение I към същия регламент гласи:

„1. Месото следва да бъде обявено за негодно за човешка консумация, когато:

[...]

- ж) не съответства на микробиологичните критерии, предвидени в законодателството на Общността, за определяне на храните, които могат да се предлагат на пазара;

[...]

и) съдържа остатъчни вещества или замърсители, превишаващи нивата, предвидени в законодателството на Общността. Всяко преминаване на съответното ниво следва да води до допълнителни анализи при необходимост;

[...]

т) по него личи замърсяване с тор, фекалии или друго замърсяване;

[...]

ф) по мнението на официалния ветеринарен лекар, след проучване на цялата информация, свързана с него, то може да изложи на риск здравето на хората или животните или е неподходящо по друга причина за човешка консумация.

[...]“.

22 Раздел IV, глава V, част Б от приложение I към Регламент № 854/2004 гласи:

„1. Всички птици следва да бъдат подложени на следкланичен преглед в съответствие с изискванията на раздели I и III. Освен това официалният ветеринарен лекар следва лично да извърши следните проверки:

- а) ежедневна инспекция на вътрешностите и телесните кухини на представителна проба от птици;
- б) подробна инспекция на произволно избрана проба от всяка партида птици с един и същ произход, на части от птици или цели птици, обявени за негодни за човешка консумация след извършване на следкланичен преглед;

и

- в) всички необходими допълнителни проучвания, когато е налице причина за съмнение относно годността на месото за човешка консумация.

[...]“.

Нидерландското право

23 Член 6.2, параграф 1 от Wet houdende een integraal kader voor regels over gehouden dieren en daaraan gerelateerde onderwerpen (Закон за единните правила за отглеждане на животни и свързани въпроси) от 19 май 2011 г. (Stb. 2011, № 345) (наричан по-нататък „Законът за животните“) предвижда:

„Със или на основание подзаконовни нормативни актове на министерския съвет или на министрите не могат да се нарушават разпоредби от регламенти на Европейския съюз по въпроси, които попадат в приложното поле на настоящия закон“.

24 Член 8.7 от Закона за животните гласи:

„Министърът може да налага административни глоби на извършилите нарушение лица“.

25 Член 2.4, параграф 1, буква d) от Regeling van de Minister van Economische Zaken n° WJZ/12346914, houdende regels met betrekking tot dierlijke producten (Правилник № WJZ/12346914 на министъра на икономиката относно правила във връзка с животинските продукти) от 7 декември 2012 г. (Stcrt. 2012, n° 25949) гласи:

„Разпоредби от регламенти на Европейския съюз по смисъла на член 6.2, параграф 1, буква d) от настоящия правилник са:

[...]

d) член 3, член 4, параграфи 1—4, член 5 и член 7, параграф 1 от Регламент [...] № 853/2004“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

26 При проверка на няколко птицекланици Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (Орган за безопасността на храните и потребителските продукти, Нидерландия) констатира замърсяване с фекалии, съдържимо в гушата и жлъчка по трупове на заклани домашни птици в края на линията, на която месото се подготвя за готвене, точно преди охлаждането. Видно от изготвените от посочения орган доклади с констатации, замърсяването е в резултат на липса на достатъчно превантивни мерки, като кланиците са нарушили член 6.2, параграф 1 от Закона за животните и член 2.4, параграф 1 от Правилник № WJZ/12346914 на министъра на икономиката, а следователно и член 3, параграф 1 от Регламент № 853/2004 и раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към същия регламент.

27 С приети въз основа на споменатите доклади с констатации решения от 27 ноември, 11 декември и 18 декември 2015 г. държавният секретар налага на разглежданите в главното производство кланици глоби за нарушение на Закона за животните от по 2500 EUR. Кланиците подават жалби срещу решенията пред държавния секретар, който ги отхвърля съответно на 29 април, 2 май и 3 май 2016 г.

28 Разглежданите в главното производство кланици обжалват последните решения пред Rechtbank Rotterdam (Районен съд Ротердам, Нидерландия).

29 Разглежданите в главното производство кланици твърдят, че от текста и контекста на разпоредбите от раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 не може да се заключи, че същите налагат изискване за „нулева толерантност“ и избягване на всяко замърсяване. Според тях кланичните трупове трябва да могат да бъдат почистени и на етапа на охлаждането, както и по-късно при разфасоването или опаковането им. Освен това те оспорват твърдението, че замърсяването може да е с фекалии, съдържимо в гушата и жлъчка. Под въпрос поставят и реда и условията за извършване на проверките, като подчертават, че проверяваните кланични трупове не могат да бъдат изваждани от линията, а трябва само визуално да бъдат проверявани външните им повърхности.

30 Държавният секретар обаче счита, че посочените разпоредби налагат изискване за „нулева толерантност“, което означава, че по трупове на закланите домашни птици не трябва да има каквото и да било видимо замърсяване след етапите на изкормване и почистване, както и преди етапа на охлаждане. В това отношение той подчертава, че проверката трябва да се извършва на предхождащ охлаждането етап. Според него понятието „замърсяване“ обхваща също и замърсяване с фекалии, съдържимо в гушата и жлъчка. По отношение на проверките държавният секретар счита, че проверяваните кланични трупове могат да бъдат изваждани от линията и да бъдат проверявани от вътрешната им страна и под мастната им тъкан.

31 Тъй като при тези обстоятелства не е сигурен как следва да тълкува приложимите разпоредби от правото на Съюза, *Rechtbank Rotterdam* (Районен съд Ротердам, Нидерландия) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Следва ли раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент [№ 853/2004] да се тълкува в смисъл, че след изкормването и почистването по трупове на закланите домашни птици не трябва да има никакво видимо замърсяване?
- 2) Отнасят ли се разпоредбите на раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент [№ 853/2004] и за замърсявания с фекалии, жлъчка и съдържимо в гушата?
- 3) При утвърдителен отговор на първия въпрос, следва ли раздел II, глава IV, точка 8 от приложение III към [Регламент № 853/2004] да се тълкува в смисъл, че почистването трябва да се извърши непосредствено след изкормването, или съгласно тази разпоредба отстраняването на видимо замърсяване може да стане и по време на охлаждането, разфасоването или опаковането?
- 4) Допуска ли раздел I, глава II, част Г, точка 1 от приложение I към Регламент [№ 854/2004] при извършване на проверки от компетентния орган да се изваждат трупове на заклани домашни птици от кланичната линия и да се проверяват за видими замърсявания по външната и вътрешната им страна, както и под мастната им тъкан?
- 5) Ако отговорът на първия въпрос е отрицателен и следователно оставането на видимо замърсяване по трупове на заклани домашни птици е допустимо, как следва да се тълкува раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент [№ 853/2004]? Как би могла в такъв случай да се постигне целта на този регламент, а именно да се осигури висока степен на защита на здравето на хората?“.

По преюдициалните въпроси

- 32 Най-напред следва да се припомни установената практика на Съда, съгласно която в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда той трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени. Освен това може да е необходимо Съдът да вземе предвид норми на правото на Съюза, които националният съд не е посочил във въпроса си (решение от 1 февруари 2017 г., *Município de Palmela*, C-144/16, EU:C:2017:76, т. 20 и цитираната съдебна практика).
- 33 В случая, за да се даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, въпросите следва да се преформулират и да се разгледат в следния ред: най-напред вторият въпрос, след това заедно първият, третият и евентуално петият въпрос, и накрая — четвъртият въпрос.

По втория въпрос

- 34 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „замърсяване“ включва не само замърсяване с фекалии, но и замърсяване със съдържимо в гушата и с жлъчка.

- 35 Следва да се отбележи, че нито точка 5, нито точка 8 от раздел II, глава IV от приложение III към Регламент № 853/2004 уточнява възможните източници на замърсяване при клане на животни. Всъщност споменатата точка 5 посочва само „[з]ашеметяването, оттичането на кръвта, дрането, изкормването и другото почистване се извършват без неправомерно отлагане и по начин, чрез който се избягва замърсяването на месото. И по-специално, трябва да се вземат мерки за предотвратяване на разпиляването на съдържимото в храносмилателния тракт по време на изкормването“. Споменатата точка 8 пък въобще не съдържа термина „замърсяване“.
- 36 Запитващата юрисдикция има съмнения дали фекалиите, съдържимото в гушата и жлъчката спадат към „съдържимото в храносмилателния тракт“ по смисъла на раздел II, глава IV, точка 5 от приложение III към Регламент № 853/2004 и дали на това основание могат да се считат за източници на замърсяване по смисъла на същия регламент.
- 37 В това отношение следва да се отбележи разликата в текстовете на различните езици на раздел II, глава IV, точка 5, второ изречение от приложение III към Регламент № 853/2004. В този смисъл в текстовете на тази разпоредба на нидерландски, немски и шведски език са използвани съответно изразите „*inhoud van maag en darmen*“, „*Magen- und Darminhalt*“ и „*mag- och tarminnehåll*“, докато в текстовете ѝ на датски, английски и френски език се използват очевидно по-широките по смисъл изрази „*fordøjelseskanalens indhold*“, „*digestive tract contents*“ и „*contenu du tractus digestif*“.
- 38 Във връзка с това следва да се припомни, че съгласно установената практика на Съда формулировката, използвана в текста на правна разпоредба на Съюза на един от езиците, не може да служи като единствена основа за тълкуването на разпоредбата или в това отношение да ѝ се отдава предимство пред текстовете на останалите езици. Разпоредбите на правото на Съюза трябва да се тълкуват и прилагат по еднакъв начин с оглед на текстовете, изготвени на всички езици на Съюза. В случай на несъответствие между текстовете на дадена разпоредба от правото на Съюза на различните езици въпросната разпоредба трябва да се тълкува в зависимост от общата структура и целите на правната уредба, от която е част (вж. по-специално решение от 25 октомври 2018 г., *Tänzer & Trasper*, С-462/17, ЕУ:С:2018:866, т. 20 и цитираната съдебна практика).
- 39 Що се отнася, на първо място, до контекста на разглежданата разпоредба, следва да се отбележи, че съгласно член 2 от Регламент № 853/2004 определенията, дадени в регламенти № 178/2002 и № 852/2004, се прилагат за целите на Регламент № 853/2004. В това отношение член 2, параграф 1, буква е) от Регламент № 852/2004 определя понятието „замърсяване“ като „наличието или внасянето на опасност“. Понятието „опасност“ е определено пък в член 3, точка 14 от Регламент № 178/2002 като „наличие или условие за наличие на биологичен, химичен или физичен агент в храните или фуражите, който има потенциална възможност да причини неблагоприятен за здравето ефект“.
- 40 Както отбелязва генералният адвокат в точка 51 от заключението си, законодателят на Съюза очевидно е искал да насърчи постигането на висок стандарт за безопасност на храните чрез запазване на широко понятие за замърсяване.
- 41 Този извод се потвърждава и от самия текст на раздел II, глава IV, точка 5 от приложение III към Регламент № 853/2004. Всъщност използването на френски или немски език на израза „всяко замърсяване“, а на нидерландски и испански език на думата „замърсяването“, както и използването на думата „по-специално“ доказва, че законодателят е счел за нужно да не ограничава задължението за избягване на всяко замърсяване само до определен негов вид. Освен това раздел II, глава IV, точка 8 от приложение III към същия регламент предвижда процедурата, която трябва да се следва, след като закланите животни са проверени и изкормени, а именно че трябва да бъдат изчистени, без при това да ограничава това задължение до елиминирането на определени видове замърсяване.

- 42 Освен това съгласно раздел I, глава I, точка 2 от приложение I към Регламент № 854/2004 официалният ветеринарен лекар следва да проверява дали процедурите на стопанските субекти в областта на храните, каквито са и кланиците, гарантират във възможната степен, че месото „няма фекално или друго замърсяване“. Следва да се констатира, че начинът, по който е описано естеството на замърсяване, е твърде общ, като използването на думата „друго“ потвърждава липсата на каквото и да било ограничаване на възможните източници на замърсяване.
- 43 Що се отнася, на второ място, до целта на Регламент № 853/2004, следва да се припомни, че в съображение 9 от същия се посочва, че основната му цел е осигуряване на високо ниво на защита на потребителите в областта на безопасността на храните. Първостепенното значение, което има здравето на потребителите за законодателя на Съюза, се разкрива и в съображение 10 от посочения регламент, в което е предвидено, че „[з]а продуктите от животински произход е необходимо да се поддържа, а когато с цел защита на потребителите се налага, да се въведат и по-строги подробни правила“.
- 44 Общата структура на Регламент № 853/2004 и преследваната от същия регламент цел за постигане на висока степен на защита на потребителите налагат следователно отчитането на всички източници на замърсяване. В този смисъл понятието „храносмилателния тракт“ не може да се ограничи само до червата и съдържимото в тях. Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 50 от заключението си, храносмилателният тракт обхваща всички органи от храносмилателната система — от устата до ануса — както и съдържимото в тях. Ето защо фекалиите, съдържимото в гушата и жлъчката спадат към храносмилателния тракт и следователно се обхващат от задълженията по раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004.
- 45 С оглед на изложеното на втория въпрос следва да се отговори, че раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „замърсяване“ включва не само замърсяване с фекалии, но и замърсяване със съдържимото в гушата и с жлъчка.

По първия, третия и петия въпрос

- 46 С първия и третия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че труп на заклана домашна птица не трябва да има каквото и да било видимо замърсяване след етапа на почистване и дали този етап трябва да предхожда етапа на охлаждане. В случай че посочената разпоредба се тълкува в смисъл, че не изисква липса на видимо замърсяване, с петия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество от Съда да установи дали същата тази разпоредба, разглеждана във връзка с разпоредбите на Регламент № 852/2004, трябва да се тълкува в смисъл, че за да се гарантира постигането на целта за висока степен на защита на здравето на хората, контролът на компетентните органи трябва да се ограничи до проверка за спазване от кланиците на стандартите за НАССР.
- 47 Най-напред запитващата юрисдикция иска да се установи дали раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 предвижда изискване за нулева толерантност, а именно дали налага след етапа на изкормването по трупове на заклани домашни птици да няма никакво, било то видимо или не замърсяване. По-нататък, ако такова изискване съществува, запитващата юрисдикция иска да се установи дали то трябва да бъде изпълнено в края на кланичната линия, тоест преди етапа на охлаждане.

- 48 Следва да се отбележи, че нито в определението на понятието „замърсяване“ в член 2, параграф 1, буква е) от Регламент № 852/2004, нито в раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 се прави някаква разлика между видимо и невидимо замърсяване.
- 49 Както следва обаче от точки 39—41 от настоящото решение, понятието „замърсяване“ по смисъла на раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 е широко. То следователно не може да бъде ограничено само до понятието за видимо замърсяване.
- 50 В това отношение следва да се отбележи, че законодателят на Съюза е счел за нужно да направи разграничение с оглед на различните видове животни, и по-специално между месото от домашни копитни животни и месото от домашни птици и лагоморфни. Раздел I, глава IV от приложение III към този регламент е посветен на хигиената при клането на животни, и по-специално на домашни копитни животни, и в точка 10 изрично посочва, че по трупове на такива животни „не трябва да личи видимо замърсяване с фекалии“ и че „всяко видимо замърсяване трябва да се отстрани незабавно чрез подстригване или алтернативни средства с равностоен ефект“.
- 51 Следва да се констатира, че такова уточнение не е направено в главата, посветена на хигиената при клането на домашни птици и лагоморфни. В този смисъл законодателят на Съюза е искал понятието „замърсяване“ в раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 да остане широко и да обхваща както видимото, така и невидимото замърсяване.
- 52 Следователно понятието „замърсяване“ по раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 се отнася както до видимото, така и до невидимото замърсяване.
- 53 По отношение на въпроса на кой етап се изисква да няма никакво видимо или невидимо замърсяване, следва да се отбележи, че според жалбоподателите в главното производство спазването на изискването за нулева толерантност е невъзможно, като евентуалните замърсявания по трупове на линията за подготовка на месото за готвене се премахват по време на охлаждането, разфасоването или опаковането. Поради това кланиците имали само задължение за полагане на всички възможни усилия за липса на каквото и да било замърсяване по време на целия процес на клането.
- 54 Този довод не може да бъде приет.
- 55 От текста на раздел II, глава IV, точка 5 от приложение III към Регламент № 853/2004 следва, че при клането трябва да бъдат взети всички мерки за предотвратяване на замърсяването, и по-специално за предотвратяване на разпиляването на съдържимото в храносмилателния тракт по време на изкормването. Използването на думата „предотвратяване“ показва, че законодателят на Съюза не е искал да наложи задължение за резултат на този етап от процеса, а напротив, е искал да насърчи кланиците да прилагат всички възможни мерки за избягване на замърсяването на кланичните трулове. Всъщност изискване на този етап за липса на каквото и да било видимо замърсяване би наложило на кланиците задължение, което излиза извън рамките на разумното.
- 56 Както отбелязва генералният адвокат в точки 62 и 63 от заключението си, този извод се потвърждава от факта, че съгласно раздел II, глава IV, точки 6 и 7 от приложение III към Регламент № 853/2004, във връзка с раздел IV, глава V, част Б, точка 1 от приложение I към Регламент № 854/2004, проверката на кланичните трулове след настъпване на смъртта с цел отстраняване на тези от тях, които не са годни за консумация от човека, се извършва след етапа на изкормването. Последната посочена точка по-специално предвижда, че всички домашни птици следва да бъдат подложени на следкланичен преглед в съответствие с

изискванията на раздели I и III от приложение I към Регламент № 854/2004 и че освен това официалният ветеринарен лекар следва лично да извършва ежедневна инспекция на вътрешностите и телесните кухини на представителна проба от птици. В това отношение раздел I, глава I, точка 2 от приложение I към същия регламент предвижда, че официалният ветеринарен лекар следва да проверява дали процедурите на стопанските субекти в областта на храните гарантират във възможната степен, че месото няма фекално или друго замърсяване.

- 57 При проверката на трупове след настъпване на смъртта частите, негодни за консумация от човека, се отделят от останалите части, които могат да преминат към етапа на почистване и премахване на всяко останало замърсяване, кръв и съдържимо в червата. Този етап би бил следователно напълно излишен, ако се приеме, че след етапа на изкормване е приложимо изискването за нулева толерантност, което не допуска каквото и да било видимо замърсяване.
- 58 Видно обаче от етапите на обработка, които законодателят на Съюза е предвидил в раздел II, глава IV, точка 8 от приложение III към Регламент № 853/2004, почистването трябва да предхожда охлаждането, а следователно и разфасоването, опаковането и предлагането на потребителите. Ето защо след етапа на почистването не трябва да има каквото и да било видимо замърсяване.
- 59 В този смисъл на етапа на почистването надзорът на официалния ветеринарен лекар вече е позволил да се приложат мерките, необходими за свеждането на опасността до приемливо ниво, като се почистват частите, които все още биха могли да представляват такава опасност, а в случай че опасността не може да се сведе до приемливо ниво — да се предприемат подходящи коригиращи мерки за премахването ѝ, а именно да се обявят съответните части за негодни за консумация от човека в съответствие с „принципите на НАССР“ по смисъла на член 5 от Регламент № 852/2004.
- 60 Всъщност правилното провеждане на етапа на почистване на трупове и преминаването към етапите на охлаждане, разфасоване и опаковане без каквото и да било замърсяване по тях е от особено значение, тъй като сами по себе си тези етапи представляват критична точка поради множеството различни възможности за контакт на месото с мръсни повърхности или материали. Ако не бъде отстранена на предходния етап, опасността може да се прехвърли към следващия етап и дори да нарасне. В такъв случай постигането на целта за висока степен на защита на потребителите би било сериозно възпрепятствано.
- 61 В този смисъл, обратно на поддържаното от жалбоподателите в главното производство, етапът на охлаждане има за цел не почистване на трупове с оглед отстраняване на всяко видимо замърсяване, а предотвратяване на размножаването на микроорганизми и запазване на месото за следващите етапи на разфасоване и опаковане при най-добри условия.
- 62 Следователно на първия и третия въпрос следва да се отговори, че раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че труп на заклана домашна птица не трябва да има никакво видимо замърсяване след етапа на почистване и преди етапа на охлаждане.
- 63 Като се има предвид отговорът на първия и третия въпрос, на петия въпрос не следва да се отговаря.

По четвъртия въпрос

- 64 С четвъртия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали раздел I, глава II, част Г, точка 1 от приложение I към Регламент № 854/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска органът, който е компетентен да извърши проверка на труповете на

- заклани домашни птици, да извади такива трупове от кланичната линия и да ги провери за видими замърсявания както по външната, така и по вътрешната им страна, повдигайки при необходимост масната им тъкан.
- 65 От съображение 4 от посочения регламент следва, че официалният контрол върху продуктите от животински произход следва да обхваща всички аспекти, които са важни за опазване здравето на хората.
- 66 Освен това член 4, параграф 1 от същия регламент предвижда, че „[д]ържавите членки осигуряват предоставянето от стопанските субекти в областта на храните на цялата необходима помощ, за да гарантират, че официалният контрол, провеждан от компетентния орган, може да бъде ефективно извършен“.
- 67 Следва също да се припомни, че съгласно раздел I, глава II, част Г, точка 1 от приложение I към посочения регламент при проверката на труповете след настъпване на смъртта „[в]сички външни повърхности трябва да бъдат визуално проверени“, като „[за] целта може да е необходима минимална манипулация на труповете и вътрешностите или специални технически средства“ и „[с]коростта на движение на кланичната линия и броят на персонала трябва да са такива, че да осигурят възможност за правилно провеждане на прегледа“. В допълнение към това раздел IV, глава V, част Б, точка 1, буква а) от приложение I към същия регламент предвижда, че при изискваната за всички видове прясно месо проверка на трупове след настъпването на смъртта „официалният ветеринарен лекар следва лично да извърши [...] ежедневна инспекция на вътрешностите и телесните кухини на представителна проба от птици“.
- 68 Раздел I, глава II, част Г, точка 2 от приложение I към Регламент № 854/2004 предвижда също и че компетентният орган може при необходимост да извърши допълнителни прегледи, като например палпиране и разрязване на части от трупа и вътрешностите и лабораторни анализи.
- 69 От изложеното следва, че за да постигне висока степен на защита на общественото здраве, законодателят на Съюза е предвидил минимални норми за контрол по отношение на месото от домашни птици, а именно външна проверка на труповете, както и вътрешна проверка на представителна проба, като обаче е предоставил на компетентния орган широко право на преценка дали се налага да се пристъпи към по-задълбочен контрол, като например към анализи.
- 70 В това отношение вземането на труп на заклана домашна птица от кланичната линия с цел проверка на масната тъкан може да се окаже както необходимо за целите по-специално на установяване на вредни за човешкото здраве патологии, какъвто например е птичият грип, така и пропорционално с оглед на значението на целта за защита на общественото здраве.
- 71 Във всички случаи националният съд следва да установи дали с оглед на представените доказателства средствата, използвани за целите на проверката на трупове на заклани домашни птици, са подходящи за постигането на легитимната цел на разглежданата правна уредба и дали не надхвърлят необходимото за постигането ѝ.
- 72 Предвид това на четвъртия въпрос следва да се отговори, че раздел I, глава II, част Г, точка 1 от приложение I към Регламент № 854/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска органът, компетентен да извърши проверка на трупове на заклани домашни птици, да извади такива трупове от кланичната линия и да ги провери за видими замърсявания както по външната, така и по вътрешната им страна, повдигайки при необходимост масната им тъкан, при условие че тази проверка не надхвърля необходимото за гарантиране на ефикасността на контрола, като националната юрисдикция следва да провери дали това е така.

По съдебните разноси

⁷³ С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) Раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент (ЕО) № 853/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно определяне на специфични хигиенни правила за храните от животински произход трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „замърсяване“ включва не само замърсяване с фекалии, но и замърсяване със съдържимото в гушата и с жлъчка.
- 2) Раздел II, глава IV, точки 5 и 8 от приложение III към Регламент № 853/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че труп на заклана домашна птица не трябва да има никакво видимо замърсяване след етапа на почистване и преди етапа на охлаждане.
- 3) Раздел I, глава II, част Г, точка 1 от приложение I към Регламент (ЕО) № 854/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за определяне на специфичните правила за организирането на официален контрол на продуктите от животински произход, предназначени за консумация от човека, изменен с Регламент за изпълнение (ЕС) № 739/2011 на Комисията от 27 юли 2011 г., трябва да се тълкува в смисъл, че допуска органът, компетентен да извърши проверка на трупове на заклани домашни птици, да извади такива трупове от кланичната линия и да ги провери за видими замърсявания както по външната, така и по вътрешната им страна, повдигайки при необходимост маснатата им тъкан, при условие че тази проверка не надхвърля необходимото за гарантиране на ефикасността на контрола, като националната юрисдикция следва да провери дали това е така.

Подписи